

IM 33 (3-4) 2002.

TEMA BROJA

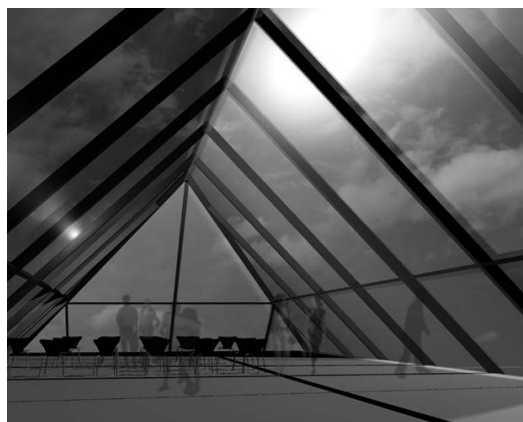
TOPIC OF THIS VOLUME

Nova hrvatska muzejska
arhitekturaNew Croatian Museum
Architecture

RAZGOVOR SA SAŠOM RANDIĆEM I IDISOM TURATOM, ARHITEKTIMA NOVOG RIJEČKOG MUZEJA MODERNE I SUVREMENE UMJETNOSTI

DAINA GLAVOČIĆ □ Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Zagreb

sl.1 Arhitektonsko natječajno rješenje za novi muzej MMSU/Moderne i suvremene umjetnosti: prostorno rješenje potkrovlja MMSU, Rijeka, 2002.

DAINA GLAVOČIĆ: U kojoj je fazi projekt novoga riječkog Muzeja moderne i suvremene umjetnosti?

SAŠA RANDIĆ I IDIS TURATO: Projekt Muzeja moderne i suvremene umjetnosti (MMSU) u Rijeci nastao je još koncem 2001., u sklopu natječaja za Idejno rješenje prenamjene T-gradevine, smještene u industrijskom kompleksu Rikard Benčić, u MMSU Rijeka. Nakon natječaja trebalo se pristupiti daljnjoj razradi projekta, no do ovog trenutka, dakle, travnja 2003., nismo primili narudžbu od grada Rijeke za izradu projekta. Poznato nam je, međutim, da su grad Rijeka i Ministarstvo kulture potpisali sporazum o izgradnji muzeja, pa se nadamo da će se uskoro i krenuti s projektiranjem.

DG: Budući da se radi o prenamjeni industrijskog objekta u definiranom okruženju, koje je također bilo predmetom natječaja, kakav je bio vaš pristup projektu?

SR i IT: Osnovni pristup proizlazi iz našeg razumijevanja uloge muzeja. MMSU ima, naravno, svoj osnovni muzeološki program, no s obzirom na to da prati i organizira suvremena zbivanja on je nužno i njihov aktivni protagonist. Katalitički karakter institucije u odnosu na zbivanja u grada čini takvu zgradu izuzetno urbanim sadržajem. Iz tog razloga smatrali smo da je zbog svog aktivnog odnosa prema suvremenim zbivanjima potrebno zgradu muzeja zadržati neutralnom, i u pogledu unutarnje organizacije prostora, i u pogledu prisutnosti zgrade u gradskom tkivu.

Druga važna tema jest sama lokacija muzeja. Naime riječki MMSU se ne gradi kao nova građevina, on je smješten u industrijskom kompleksu "Rikard Benčić" unutar postojeće zgrade bivše tvornice cigara, tzv. T-gradevine. Tema prenamjene industrijskog prostora zahtijeva možda zasebno razmatranje, no unutar zatečenoga konteksta naša je namjera bila muzej smjestiti u kompaktnom volumenu koji se može uklopiti u postojeću matricu zgrada. Izvorna T-gradevina je zadržana i pridodana su joj dva ostakljena volumena po čijim su obodima postavljene komunikacije, dok su depoi i izložbeni prostori smješteni u unutrašnjem dijelu zgrade.

Na ovakav način je aktivirano pročelje građevine prema neposrednom javnom prostoru, a s jednakim su pristupom locirani i ostali sadržaji muzeja unutar zgrade. Ulazni hal provučen je kroz prizemlje zgrade do krova gdje su smješteni javni sadržaji (biblioteka, muzejski Cafe, predavaonica itd.). Krov je zadržao izvornu geometriju, ali je zamijenjen staklenim pokrovom, čime se dobila nova urbana vizura ali i u isto vrijeme naznačila nova uloga zgrade u urbanoj matrici. Namjera je bila što snažnije naglasiti činjenicu da je muzej generator javnih događanja.

DG: Kako teče suradnja između muzeologa / muzealaca i vas kao arhitekata?

SR i IT: Projekt nije, na žalost, došao u fazu u kojoj bi se osnovna koncepcija iz natječajnog rada dalje razrađivala, pa tako nismo ni imali priliku ulaziti u raspravu o muzejskoj koncepciji. Sam projekt rađen je inače po dosta detaljnom programu, prema kojem je muzej razvijen na ukupnoj površini od 9.000 četvornih metara. Naravno, ako projekt krene u neki oblik razrade, sama institucija MMSU Rijeka trebala bi partnerski sudjelovati u njegovoj izradi.

DG: Koji su vam muzeji bili uzorom i na što ste obraćali pri tom najviše pozornosti?

SR i IT: Možda ne možemo govoriti o direktnim uzorima ili referencama. No pojednostavljeno govoreći o suvremenim muzejima, mogu se razdvojiti dva pristupa.

S jedne strane su građevine poput, primjerice, Guggenheimova muzeja u Bilbao Franka O. Gehryja, ili

sl.2 Arhitektonsko natječajno rješenje za novi muzej MMSU/Moderne i suvremene umjetnosti, Rijeka, 2002.

pak Libeskindova Berlina, u kojima je sama zgrada središnja tema muzeja.

Nama je, posebno kad govorimo o muzeju suvremene i moderne umjetnosti, bliži pristup u kojem se sama zgrada muzeja postavlja neutralno, kao svojevrsni uređaj za izlaganje, dok su programi i sadržaj ti koji definiraju prostor. Postoji čitav niz takvih građevina, počevši od Beaubourga do MOMA u New Yorku. Bitna razlika u ovim pristupima jest odnos prema eksponatima i programu. No, u svakom slučaju se u svim suvremenim zgradama muzeja može jasno prepoznati da su sve te zgrade izuzetno frekventni i otvoreni javni prostori. Tu je i ključno pitanje uspješnosti muzeja suvremene umjetnosti i u Rijeci i u Zagrebu, a to je koliko će ove institucije svladati prelaz iz skučenih i relativno izoliranih prostora u nove, znatno veće građevine, koje trebaju biti snažni atraktori urbanih događanja. To je manje pitanje arhitekture a više pitanje upravljanja programom.

DG: Koju ste ideju / koncepciju zastupali u natječajnom radu za zagrebački MSU?

SR i IT: Mi smo i u natječaju za zagrebački MSU krenuli od našeg shvaćanja prirode muzeja, koji čini ovu zgradu izrazito urbanim sadržajem.

Smatrali smo da je vrlo teško koncipirati muzej suvremene umjetnosti na lokaciji koja je zadana natječajem. Osovina na čijem je kraju postavljen muzej dimenzionirana je u optimističnom ozračju vizije širenja grada. Današnje projekcije dovode pak ove postavke u pitanje. Imajući to u vidu, teško je pretpostaviti kada bi se izgradila cijela osovina, i kada bi se muzej doista našao u primjerenom okruženju. Umjesto gusto

izgrađene strukture predviđene planom, lokacija će po svoj prilici dugo ostati nepromijenjena karaktera.

Sadašnji prostor karakteriziran je odsutnošću. Prostor nema urbani karakter, prostor nema ni obilježja prirodnog okoliša, prostor nema pješaka, i konačno prostor nema mjerila.

U takvom okruženju, uz ambiciozno postavljeni program, postoji opasnost zasnivanja muzeja kao svojevrsnog mauzoleja, praznog simbola na završetku kartezijanski postavljene osovine. Na taj način negira se smisao muzeja, i gubi njegova pozicija u životu grada.

Naša je zamisao bila da MSU ne smije poprimiti skulpturno-mauzolejski oblik, već ga se u ovakvom okruženju treba doživljavati kao svojevrsnu pogrešku u prostoru.

Muzej je zamišljen kao hangar, unutar kojeg je omeđen javni prostor, i koji je dematerijaliziran reflektirajućom (i refraktirajućom) fasadom. Fasada se sastojala iz različito postavljenih zrcalnih pločica u kojima se ocrtavala okolina, i kroz koje nije vidljiv unutarnji prostor, unutar kojeg je simuliran javni prostor.

Rad arhitekta Franića imao je drukčiji koncept od našeg, posebno u tretmanu okolnog prostora, no svejedno mislimo da se radi o projektu koji je kvalitetno odgovorio na postavljeni program, i da će u konačnici zagrebački muzej biti vrlo uspješna građevina.

DG: Što mislite o novoj muzejskoj arhitekturi i njejoj interakciji s gradskim i društveno-političkim okruženjem u kojem nastaje?

SR i IT: Arhitektura je uvijek odraz društvene politike, pa i onda kada takve politike nema. Činjenica je, kako

sl.3 Arhitektonsko natječajno rješenje za novi MSU/Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu (prikaz rješenja u prostoru), 1999.g.

sl.4 Arhitektonsko natječajno rješenje za novi MSU/Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu (maketa), 1999.g.

SAŠA RANDIĆ

- Rođen 1964. godine u Rijeci
- Godine 1990. diplomirao na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu
- Godine 1992. završio poslijediplomski studij na Berlage institutu u Amsterdamu
- Član Društva arhitekata Rijeke i Udruženja komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu

Nagrade i priznanja:

- 1989. nagrada na natječaju Riba Oasis, Engleska
- 1991. nagrada European 2, Francuska

IDIS TURATO

- Rođen 1965. godine u Rijeci
- Godine 1991. diplomirao na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu
- Apsolvent je poslijediplomskog studija naslijeda Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Nagrade i priznanja:

- U tijeku studija nagrađen dvjema Rektorovim nagradama, Zagreb
- 1990. Nagrađen na međunarodnom studentskom seminaru i natječaju za "House for a media lover", Glasgow

vi navodite, da je primjetan trend korištenja upravo muzejske arhitekture u gotovo marketinškom smislu. Pitanje "brandinga" arhitekture je možda sasvim drugo pitanje, ali je neosporno da se baš kroz izgradnju muzeja, uzmimo primjerice Bilbao, ili pak Milwaukee s Calatravom, relativno manje sredine nastoje nametnuti u mozaiku svjetskih središta. Interesatno je da na taj način kultura postaje i ekonomska kategorija.

Što se Hrvatske tiče, imajući u vidu stanje u kulturi građenja tijekom 90-ih godina, pa i još uvijek prevladavajuću društvenu klimu, gotovo je nevjerovatno da je Ministarstvo kulture pokrenulo projekt izgradnje tri muzeja: u Zagrebu, Rijeci i Naroni. Nadajmo se da ovaj potez nije izolirani događaj, već označava jedan pozitivan trend transformacije našeg društva.

DG: Što mislite o hrvatskoj muzejskoj arhitekturi i što biste izdvojili kao primjere dobre muzejske arhitekture?

SR i IT: Ukupne okolnosti gradnje unutar hrvatskog društva, u koje spada i dosadašnja kulturna politika, jesu i razlog malog broja muzeja i izložbenih prostora, posebno na završetku prošlog stoljeća. Stoga je teže govoriti o nekoj posebnoj tradiciji hrvatske muzejske arhitekture, nego se mogu istaknuti samo pojedinačni primjeri.

Trebalo bi navesti nedavno rekonstruiran Dom likovnih umjetnika Ivana Meštrovića, Tehnički muzej Haberlea u Zagrebu, Kauzlarićev Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, te na žalost nedavno devastiran bivši Muzej revolucije, današnji Muzej grada Rijeke arhitekta Nevena Šegvića. Sve ove građevine su ujedno i najistaknutiji primjeri hrvatske moderne arhitekture.

Primljeno: 16. travnja 2003.

INTERVIEW WITH SAŠA RANDIĆ AND IDIS TURATO, THE ARCHITECTS OF THE NEW MUSEUM OF MODERN AND CONTEMPORARY ART IN RIJEKA

The project for the Museum of Modern and Contemporary Art (MMSU) in Rijeka was put forward at the end of 2001 within the framework of the competition for the Project for the conversion of the T-Building, located in the Rikard Benčić industrial complex, into the MMSU in Rijeka. The first prize was awarded to local architects Raša Randić and Idis Turato.

The authors of the project concluded that the catalytic nature of the institution with respect to events in the city make such a building an exceptional urban facility, and that because of its active relationship to contemporary events the building needs to be kept neutral, both with respect to the interior spatial organisation and with respect to the presence of the building in the fabric of the city. The second important topic that was being dealt with was the location of the museum itself. The MMSU in Rijeka will be located in the "Rikard Benčić" industrial complex within the existing building of the former cigar factory, the so-called T-building and this opens up the demanding theme of the conversion of an industrial facility. The authors decided to give the original T-building another two glass bodies whose edges hold communications links, while the storerooms and exhibition spaces are located in the interior of the building. In this way they activated the façade of the building towards the immediate public space, and a similar approach was used for other museum facilities inside the building.

The entrance hall stretches through the ground floor of the building to the roof, where public facilities are located (library, museum café, lecture-hall etc.). The roof has retained its original geometry, but it has been replaced with a glass cover, thus giving a new urban vista while at the same time indicating the new role of the building in the urban matrix.

The aim of the architects was, as they point out, to forcefully stress the fact that the museum is a generator of public events.